

A large, leafy tree with vibrant green foliage stands in a grassy field under a clear blue sky. The tree's trunk is thick and dark, and its branches spread out widely. In the background, other trees and a building with a red roof are visible.

Petr Horáček

Stromy České republiky

**Dokumentace
významných
exemplářů**

Část 1

xxx stran – přes 1500 obrázků

Obsah

Úvodní slovo	5
Část všeobecná	7
Nároky a použití dřevin v krajině, městech i na zahradách	97
Perokresby vybraných jehličnatých dřevin	175
Obrazové tabule významných dřevin ČR pro první díl	219
Seznamy, mapy, rejstřík (pro 1. díl)	391

Vydáno vlastním nákladem;
další díly budou realizovány
v závislosti na prodeji prvního dílu

Část všeobecná

I	Výběr dřevin a zaměření knihy	9
II	Metodika měření – štítek dřeviny	10
III	Kde dřeviny rostou	16
IV	Obrazová část publikace	36
V	Jaké dřeviny již nevidíme	38
V(a)	Historicky zaniklé dřeviny	38
V(b)	Dřeviny nedávno zaniklé (bez dendrometrických údajů)	44
V(c)	Dřeviny nedávno zaniklé (s dendrometrickými údaji)	45
VI	Výjimečné dřeviny České republiky	49
VI(a)	Solitérní dřeviny	49
VI(b)	Bizarní jedinci	52
VI(c)	Nejsilnější dřeviny (dle rodu, druhu, kultivaru)	55
VI(d)	Nejkrásnější exempláře	69
VI(e)	Nejvzácnější dřeviny	71
VI(f)	Významné dřeviny hřbitovů a jejich okolí	76
VI(g)	Dřeviny s nápadně zbarvenými listy, s nápadnými květy a plody	77
VI(h)	Nejvyšší dřeviny	81
VI(i)	Nejstarší dřeviny, problematika stáří dřevin	82
VI(j)	Anketa Strom roku	84
VI(k)	Dřeviny rostoucí na zvláště odlehlých místech	85
VI(l)	Dřeviny na zajímavých místech	87
VI(m)	Roční přírůstky dřevin	89
VII	Literatura, zdroje, geocaching	92

1 Výhled z Kozákova, odkud můžeme přehlédnout až čtvrtinu Čech

I. Výběr dřevin a zaměření knihy

Při výběru dřevin do hlavní části knihy (na obrazové tabule) jsem postupoval podle následujících kritérií tak, aby mohla publikace plnit několik funkcí současně, a využil jsem pro něj celý dosud zpracovaný materiál:

- zařadit dřeviny s co nejlepší dokumentací, tj. kromě celkového pohledu také (vyjma dřevin již zaniklých) s dalšími detaily (listy, květy, plody, scan), v ideálním případě zachycené v různých ročních obdobích;

- zařadit dřeviny dle sortimentu; zde bylo nutné postihnout, v rámci sledovaných dřevin, maximální šíři sortimentu, tj. vybrat od každého druhu/kultivaru jeden exemplář s dobrou obrazovou dokumentací a pokud možno zároveň významný stářím, mohutností či estetickým dojmem. Publikace tak může představit řadu dřevin jak původních, tak introdukovaných a pěstovaných v zahradách a arboretech; do jisté míry může proto sloužit jako určovací příručka a atlas dřevin, tím spíše, že zobrazuje množství detailů a scany listů;

- zařadit u jednotlivých druhů či kultivarů nejsilnější nalezené dřeviny, nevybrané v předchozím bodě; je důležité, aby publikace podala zprávu o tom, jakých maximálních rozměrů a na kterých stanovištích příslušné dřeviny dosáhly;

- vybrat nejvzácnější nalezené dřeviny; je potřeba o těchto jedincích vědět, neboť jejich existence je v rámci republiky nezřídka vázaná na několik málo nebo možná i jediný exemplář a z toho důvodu mohou snadno vymizet z kultury;

- zařadit již zaniklé dřeviny; cílem publikace je ukázat nejen živé exempláře, ale také o to cennější dokumentaci těch zaniklých, které bohužel čtenáři již navštívit nemohou; opět se zde můžeme kromě jiného poučit, do jakých rozměrů a v jakém místě tyto dřeviny dorostly. K této skupině dřevin byly ještě přidány takové, které v době tvorby publikace vykazovaly výrazné známky chřadnutí a dá se předpokládat, že zanedlouho zaniknou také;

- z dalších dřevin byli pro doplnění stávajícího výběru zařazeni něčím zajímaví jedinci ze skupin, které jsou představeny dále, jako například solitérní dřeviny, bizarní dřeviny, dřeviny na zvláště zajímavých místech, stromy na odlehlých lokalitách či některé významné dřeviny rostoucí na hřbitovech.

Literatura o památných stromech a zajímavých dřevinách našeho území není příliš bohatá, přesto se najdou knihy (viz samostatná kapitola), které v různém časovém období a v různém rozsahu zachycují stav dendroflóry.

Autor další publikace s tímto tématem by tedy měl přinést odlišný úhel pohledu a nejlépe i nové poznatky tak, aby informace ostatních publikací aktualizoval, doplnil, ale co nejméně opakoval. Největší přínos této práce vidím v následujících bodech:

- aktualizace dat (dendrometrie, obrazové zachycení stavu dřevin, zachycení nejnovějších úhynů); dendrometrie, tedy nauka o měření dřevin, má v této publikaci nepoměrně větší prostor, než u většiny dosud vydaných knih a tedy publikovaná data vhodně doplňuje; jedná se však pouze o jednoduchou dendrometrii, zabývající se základními rozměry dřevin; dendrometrie jako taková je podstatně rozsáhlejší obor;

- na předchozí bod logicky navazuje oprava některých po dlouhá léta běžně uváděných omylů v otázce nejsilnějších dřevin v republice (obvod kmene);

- mapování celého sortimentu dřevin; sledované dřeviny jsou vybírány pouze podle jejich parametrů, nikoliv podle rodu či druhu, zdali jsou památné či nikoliv, zdali je dřevina původní nebo introdukovaná, případně na kterém typu lokality se nalézá;

- z předchozího bodu vyplývá, že kniha může upozornit na řadu dřevin, které jsou vzrůstem, vzácností a estetickým působením nadprůměrně cenné a bylo by vhodné posoudit, zdali je nezařadit mezi dřeviny památné; zároveň také upozorňuje na výjimečně vzácné a proto ve své existenci zvláště ohrožené dřeviny;

- obrazová část je v maximální možné šíři, včetně černobílých scanů listů. Celá grafická úprava je v podstatě podřízena tomu, aby bylo možno ukázat co nejvíce pořízených fotografií; kniha proto může v omezené míře posloužit i jako atlas dřevin a určovací příručka;

- kniha je sestavena tak, aby, při dodržení všech výše uvedených předsevzetí, mohla přinést zajímavé informace čtenářům všech věkových kategorií a bez ohledu na to, zdali jsou zkušenými dendrology s řadou let praxe nebo publikaci (zejména její obrazovou část) využijí pouze jednoduchým způsobem.

Pokud pomineme vždy přítomné osobní překážky a limity síly jednotlivce, tak i shromažďování dendrologického materiálu má svoje specifika a omezení – sezónní proměnlivost samotných dřevin i nestálou dostupnost některých lokalit. Stejně, jako se mohou některá místa veřejnosti po čase otevřít, jiná se naopak uzavírají, nejčastěji se změnou majitele nebo kvůli stavebním úpravám. Mnohé zajímavé dřeviny rostou na soukromých zahradách a ne vždy jsou majitelé ochotni řádně komunikovat dokonce i s orgány státu, které mají ze zákona právo památné dřeviny sledovat. Tyto překážky rovněž celý proces ovlivňují a někdy díky nim není možno uspokojivě uzavřít práci.

II. Metodika měření – štítek dřeviny

Ve štítku každé dřeviny je řada údajů, které pocházejí z více zdrojů. Především jde o vlastní měření, ale některá další data bylo účelné a logické získat jiným způsobem. Je však třeba, aby čtenář přistupoval k údajům realisticky – přesnost dat je vždy ovlivněna mnoha faktory a jen někde (a v podstatě

málokdy) lze říci, že vše odpovídá na centimetr přesně. I přesto jsem se snažil, aby získaná data byla co nejvíce korektní a kdokoliv na ně mohl v budoucnu navázat. Řada měření památných stromů, která byla provedena v minulosti, nepostupovala podle jasně uvedených a nejlépe ustálených pravidel, a z toho důvodu je zčásti nebo zcela nepoužitelná – a to je velká škoda. Jedná se zejména o chybějící datum měření nebo případy, kdy není upřesněn postup práce u atypicky rostlých jedinců, není uvedena výška měření a podobně. Každý, kdo by se mapováním dřevin začal zabývat podrobněji, brzy narazí na limity běžně uplatňované metodiky a bude muset práci přizpůsobovat konkrétním podmínkám. V následujícím textu se pokusím ukázat běžné i hodně netypické případy a navrhnout možná řešení při jejich dokumentaci. Obecně se však dá říci, že měřit lze s ohledem na místní situaci tak, jak je možné a logické, avšak mělo by být jasně zaznamenáno, jaký byl postup práce. Jedině tak může dlouhodobé sledování konkrétních dřevin přinášet pravdivé (a někdy velmi zajímavé až unikátní) poznatky aniž by záleželo na tom, kdo, kdy a jak ho prováděl. A jedině pak je možné tato pozorování doslova dědit z generace na generaci s tím, že jsou dostatečně přesná a vypovídající.

Výšku dřeviny jsem změřil vždy sám a to laserovým dálkoměrem/výškoměrem, který poskytuje s přesností do 0,5 m zcela dostačující výsledky. Problém při samotném měření může ovšem nastat v případě korun rozložitých a/nebo v členitém terénu, kde je obtížné přesně určit nejvyšší bod koruny. Stejně tak jsou problematická měření v různých hustých lesních porostech. V takových případech jsem provedl několik měření z různých úhlů s tím, že uvedena

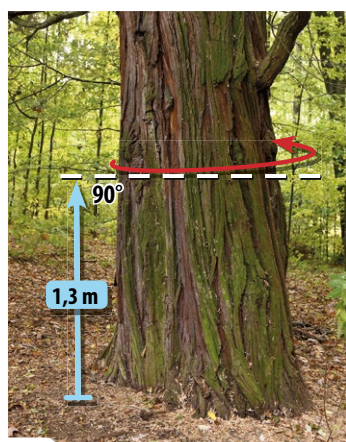

byla nejvyšší naměřená výška. Jelikož starší a staré stromy nevykazují v průběhu řady let až na výjimky takové výškové přírůstky, aby byly v celkovém pohledu na strom nějak zásadní, měření výšky jsem provedl často pouze jedenkrát. Opakovaně jsem měřil jen takové jedince, kteří měli potenciál stále významněji narůstat a zároveň také tam, kde typ dřeviny umožňoval tak přesné měření, aby mělo smysl ho provést (sloupovité duby, sekvojovce, zervavy obrovské, cypřišky, smrky apod.); to v praxi většinou znamená dřevinu s jediným zřetelným nejvyšším bodem. Také v případech, že došlo k redukci výšky koruny, ať už z jakéhokoliv důvodu (cílený zásah lidského faktoru, povětrnostní vlivy anebo kombinace) nebo pokud jsem se ke stromu dostal s maximálním časovým odstupem. Znat výšku dřevin je velmi podstatné; při výsadbách do krajiny a zvláště do měst nebo na soukromé zahrady tak můžeme značně omezit možnost volby druhu/kultivaru, který bude pro dané stanoviště nevhodný.

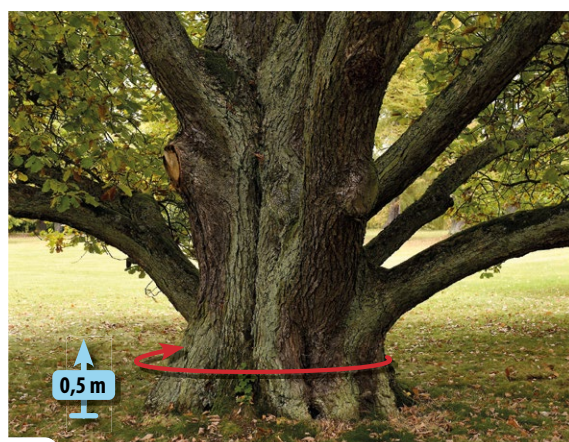
Šířka koruny je důležitý, avšak dost opomíjený rozměr. Pokud má být publikace použitelná nejen pro užší skupinu dendrologických nadšenců, ale má mít univerzálnější funkci, pak můžeme z uvedených komplexních rozměrů dřevin (nezřídka nejmohutnějších svého druhu) usoudit jejich použitelnost pro výsadby do krajiny, do měst nebo i na větší či menší zahrady. V praxi to znamená, že lze do značné míry předejít nevhodné výsadbě příliš robustních dřevin na místa, kde nemají v delším časovém horizontu perspektivu a musí se v krajním případě přikročit k jejich vykácení – nezřídka v době, kdy začnou být konečně příkladně narostlé a esteticky hodnotné. U tohoto údaje jsem postupem času začal využívat letecké snímky; díky zdokonalování snímků poskytuje tento způsob v posledních několika letech dobrý způsob, jak podchytit profil koruny a také můžeme získat představu o rozměrech i tam, kde bychom s měřením měli problémy – když

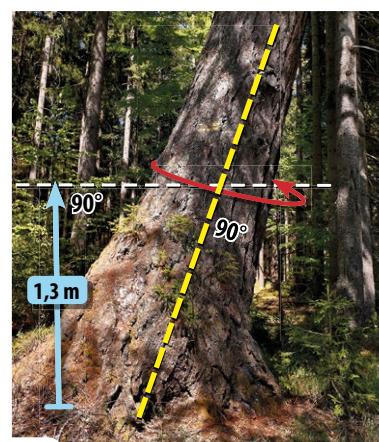
3 Odvození šířky konkrétního stromu z leteckého snímku (douglaska, Sychrov)

4 Měření obvodu kmene na rovině (pazerav, Vys. Chvojno)

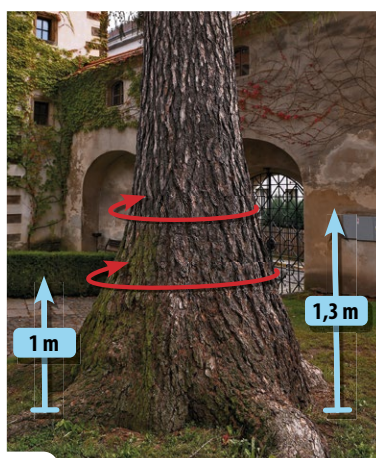
5 Měření nízko větveného stromu (dub velkokvětý, Lány)

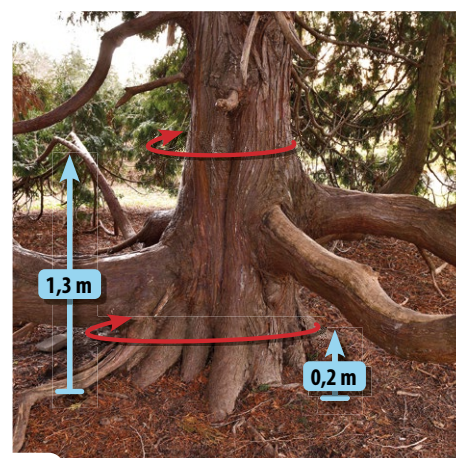
6 Měření kmene nakloněného, na rovině (modřín, Zadní Zvonková)

koruna zasahuje na soukromé pozemky, nad vodní toky, stromy přesahující za oplocení areálů, na skalách a podobně. Rovněž tak výrazně urychlíme práci v terénu. Problémem někdy může být odchylka od kolmého pohledu na povrch a použitelné jsou výhradně takové snímky, na kterých je koruna zřetelně patrná a je olistěná; šířka listnatých dřevin se takto mimo vegetační dobu určit uspokojivě nedá. Pro tento účel se tedy hodily pouze snímky z některých let; i přesto zůstává takový způsob spolehlivou a rychlou alternativou k ostatním běžným způsobům měření. Koruny dřevin jsou v drtivé většině utvářeny více či méně nepravidelně, jako šířka je proto uvedena nejvyšší zjištěná míra.

Na **obvod kmene** nám v naší zemi stačí až na řídké výjimky pásmo o délce 10 m a je to většinou nejsnáze a nejpřesněji zjiřitelná veličina. I tady ovšem nalezneme případy, kdy je přesné měření problematické až nemožné. U dřevin rostoucích na rovině měříme kolmo k ose kmene a kolmo k zemskému povrchu, obvykle ve (výčetní) výš-

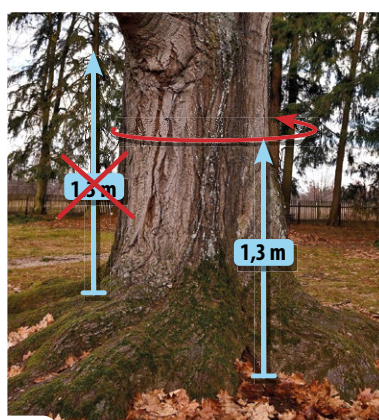
7 Výrazně rozšířený kmen modřínu; můžeme provést dvě měření

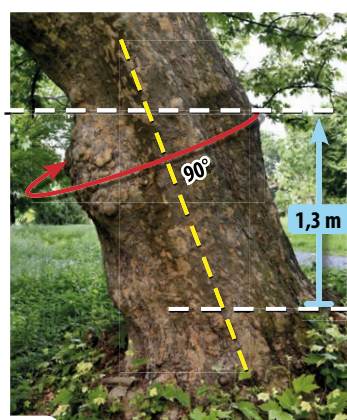
8 Netypicky utvářený kmen zeravu; můžeme provést dvě měření

ce 1,3 m od země (obr. 4); pokud to nelze, pak jsem zvolil takovou výšku, kde byl kmen ještě nevětvený (obr. 5). V případě, že dřevina roste na rovině, ale je nakloněná, měříme obvod ve výčetní výšce s tím, že respektujeme (většinou mírný) náklon kmene, tj. obvod měříme kolmo k ose kmene (obr. 6).

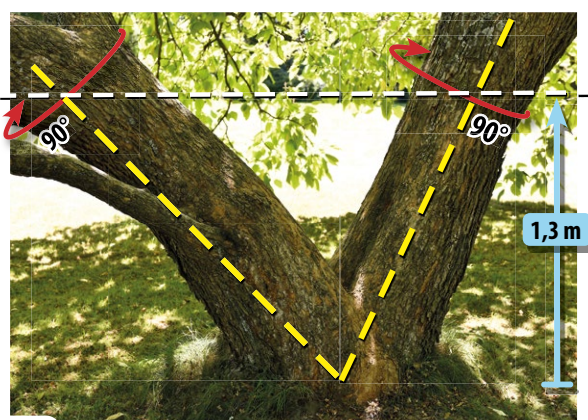
Pokud je kmen od země výrazně rozšířený, můžeme pro lepší představu měřit ve dvojí výšce – například klasicky 1,3 m a pak ještě v 1 m (obr. 7). Ve dvojí výšce můžeme pro názornost měřit také, pokud je kmen nízko

9 Kořenové náběhy dubu červeného (Červená Lhota)

10 Kmen platanu; měření na mírném svahu (Sokolnice)

11 Měření dvojkmenu katalpy (Sychrov)

III. Kde dřeviny rostou

Dva hlavní typy lokalit, s přihlédnutím k našemu tématu, jsou:

A) Extravilán – lokality mimo souvislou zástavbu

- lokality s víceméně souvislým porostem dřevin (ať už se jedná o porosty přirozené nebo vysazené člověkem).
- lokality bez souvislého porostu dřevin nebo až zcela bez porostů (louky, pole). Na těchto lokalitách je aktivně potlačována sukcese (zarůstání) plochy; v tomto smyslu jsou rovněž člověkem zásadně ovlivňované.

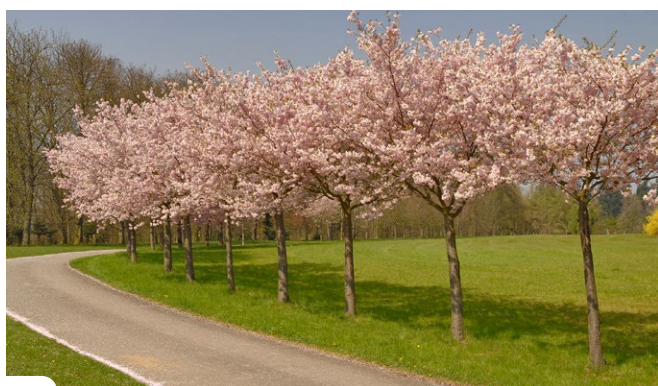
B) Intravilán – lokality se souvislou zástavbou nebo které jsou součástí souvislé zástavby

- pravé městské prostředí se souvislou zástavbou (ulice, vnitrobloky apod.)
- plochy bez (souvislé) zástavby, které jsou ale součástí souvisle zastavěného území (městské parky, včetně lázeňských, zámecké parky, hradní a klášterní zahrady, botanické zahrady a arboreta).

Sortiment dřevin, které můžeme na výše uvedených lokalitách očekávat, přímo souvisí s typem lokality. Na přírodních stanovištích nalezneme až na výjimky naše původní dřeviny, nezdědká unikátně narostlé. V lesních

23 *Crataegus monogyna* 'Stricta'; ul. Záhřebská, Praha 2 (2012)

24 *Prunus sargentii* 'Accolade' v Dendrologické zahradě v Průhonicích (duben 2007)

25 *Catalpa bignonioides* 'Nana' v Roudnici n. Labem (čvc 2014)

26 *Acer platanoides* 'Globosum' je ve městech často používaný (Benátky nad Jizerou, říjen 2017)

porostech někdy objevíme pokusně vysazené cizokrajné dřeviny; jednotlivé exempláře cizokrajných druhů můžeme také ojediněle vidět na místech, kde bývaly dnes již zaniklé osady. V lukách a polích občas spatříme krásné solitérní dřeviny, které bývají významnými krajinnými dominantami.

Ve městech se naopak setkáme s daleko bohatším sortimentem domácích i cizokrajných druhů a kultivarů, který vychází z potřeby začlenit do městského prostředí takové dřeviny, které se tam z důvodů obtížnějších podmínek a také nedostatku místa co nejlépe hodí. V uličních stromořadích tak můžeme nalézt zajímavé jedince, občas i poměrně nové kultivary, které jsou na jiných lokalitách málo běžné, například některé hrušně, svitel, sakury, okrasné višně (obr. 24), úzce rostoucí lípy, malokorunné katalpy (obr. 25), javory s malou a/nebo úzkou korunou (obr. 26), několik kultivarů habrů, jasanů, úzce rostoucí hlohy (obr. 23), ambroně či platany.

Městské parky jsou v některých případech sbírkami cenných druhů a kultivarů dřevin. Ze značného počtu parků je možno uvést například mnohé pražské: **Riegrový sady** (obr. 27; mezi cenné dřeviny patří třeba *Tilia americana*, robustní *Fraxinus excelsior* 'Jaspidea' a 'Erosa', *Acer platanoides* 'Cucullatum', *Populus alba* 'Pendula', *Quercus frainetto*), **Vojanovy sady** (pěkné jsou robustní *Mespilus germanica*, *Ginkgo biloba*, *Fagus syl-*

27 Riegrový sady, Praha (říjen 2013)

28 Letenské sady, Praha (červenec 2006)

29 Královská obora - Stromovka, Praha (říjen 2019)

30 Smetanovy sady, Kadaň (duben 2017)

31 Čermákovy sady, Rakovník (srpen 2013)

vatica f. *purpurea*, *Salix alba* 'Tristis'), **Havlíčkovy sady** (cenný je *Quercus alba*, *Acer platanoides* 'Dissectum', *Platanus ×hispanica*, vzrostlý *Ginkgo biloba*, robustní *Styphnolobium japonicum*), **Karlovo náměstí** (hezky menší *Ginkgo biloba*, významný památný *Platanus ×hispanica*, cenný je *Quercus macrocarpa*, robustní *Koelreuteria paniculata*), **Letenské sady** (obr. 28; *Acer saccharinum* 'Wieri', *Acer tataricum*, *Corylus colurna*, *Platanus ×hispanica*, *Tilia americana*, *Gleditsia triacanthos*, *Populus simonii*, velmi cenná je *Betula nigra*, pěkná a málo častá je i *Pyrus salicifolia*), **Stromovka-Královská obora** (obr. 29; zámecký, funkčně městský park s řadou velmi cenných dřevin, například *Quercus macrocarpa*, robustní *Taxodium distichum*, vzácné *Pseudolarix amabilis* a *Quercus ×turneri* 'Pseudoturneri', *Acer saccharinum* 'Wieri', mohutné *Fagus sylvatica*, *Gleditsia triacanthos*, *Platanus ×hispanica* 'Suttneri', *Populus lasiocarpa*, vzrostlé *Quercus alba*, cenný *Q. petraea* 'Purpurea', mohutný *Q. robur* 'Fastigiata', *Q. michauxii*, malebný *Ulmus laevis*, *Crataegus pedicellata* a jiné).

V Brně jsou zajímavé například **Lužánky** (památný *Platanus ×hispanica*, mohutný *Ginkgo biloba* 'Pendula', velmi robustní *Koelreuteria paniculata* a bohužel chřadnoucí, nadprůměrně mohutný *Quercus frainetto*). **Smetanovy sady** v Kadani (obr. 30) nabízejí třeba zajímavý vzácnější dub *Quercus robur* 'Pectinata', *Quercus macranthera*, *Fagus sylvatica* 'Pendula' a 'Aspleniifolia', *Quercus robur* 'Fastigiata', *Abies concolor*, urostlý *Quercus rubra*, nalezneme zde mladé, ale již pěkně urostlé stříbrné cedry a další. **Dvořákovy sady** v Karlových Varech zaujmou památným a mohutným *Aesculus hippocastanum* a velmi urostlým *Platanus ×hispanica*, dále zde roste pěkný *Ginkgo biloba*, hezký *Acer palmatum*, nezbytný *Fagus sylvatica* f. *purpurea* aj. **Žižkovy sady** v Hradci Králové se mohou pochlubit památným *Fagus sylvatica* a zejména velmi urostlým a nepřiliš běžným *Platanus occidentalis*, dále jsou tu pěkné třeba *Gleditsia triacanthos*. **Smetanovy sady** v Olomouci jsou pěkným arboretem, kde můžeme vidět urostlý *Taxodium distichum*, *Carpinus betulus* 'Pendula', *Cercidiphyllum japonicum*, *Liquidambar styraciflua*, *Cornus mas*, *Fagus sylvatica* 'Pendula', *Platanus ×hispanica*, *Populus alba* a další. **Čermákovy sady** v Rakovníku (obr. 31) jsou možná nenápadným, ale dendrologicky zajímavým místem. Asi nejcennější je velmi urostlý *Larix kaempferi*, námi nejsilnější měřený, dále je zde památné *Ginkgo biloba*, netradiční dřevina je *Phellodendron amurense*, dále třeba *Catalpa bignonioides*, málo běžný *Fraxinus excelsior* 'Heterophylla Pendula', ale i běžný, avšak malebný *Robinia pseudoacacia* a jiné. **Třebovický park** v Ostravě zaujme celou skupinou památných stromů. Jedná se o *Ginkgo biloba*, *Liriodendron tulipifera*, námi dosud nejsilnější měřený *Fagus sylvatica* 'Aspleniifolia', *Platanus ×hispanica* či robustní *Fagus sylvatica* 'Pendula'.

109 Vlevo Žižkova lípa v Nejpíně; uprostřed Malovarský (Velvarský) topol; vpravo ořech ve Starém Hobzí; foto J. Vilím z přelomu 19.-20. století jako součást knihy *Staré a památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* (J. E. Chadt-Ševětínský, 1908)

V. Jaké dřeviny již nevidíme

Dřeviny, pro které se koloběh života již uzavřel, můžeme pro naše účely rozdělit do tří skupin:

a) na jedince, které jsme za života již nezastihli, a to s větším (až značným) časovým odstupem, možno říci historicky zaniklé; tím pádem jsme neměli možnost je jakkoliv měřit a dále zkoumat;

b) na dřeviny, které sice máme částečně zdokumentovány (fotografie, scany), ale zanikly dříve, než jsem stačil osobně zaznamenat dendrometrické údaje, tedy před rokem 2012;

c) a na ty dřeviny, které odumřely v posledním období a dendrometrické údaje (zejména výška, šířka, obvod, přírůstky) jsme stačili plně zaznamenat.

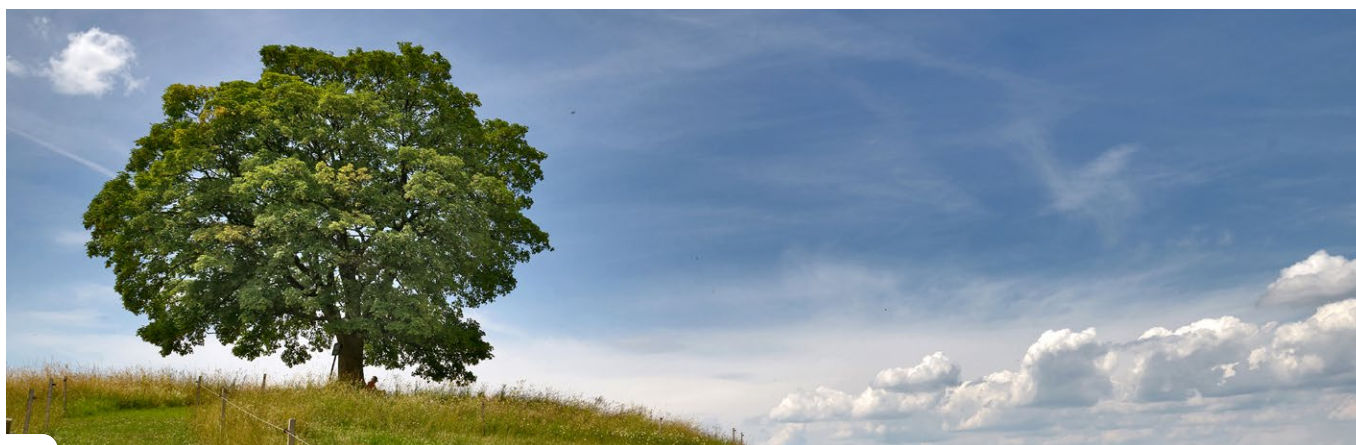
V(a)

Skupina historicky zaniklých dřevin (seřazeno abecedně dle latinského jména rodu); čtenář nechtě nehledá v následujícím výčtu vyčerpávající přehled takových stromů, chtěl bych pouze připomenout bohatou dendrologickou minulost naší krajiny:

Abies – jedle; z jedlí můžeme vybrat j. bělokorou (*A. alba*), která kdysi rostla na hoře Mařenka u Štěměch. Obvod kmene byl asi 3,3 m; odumřela již v roce 1983. Nejsilnější j. tohoto druhu bývala však Vopařilova j. u vesnice Lubná (okr. Svitavy); obvod kmene byl kolem 4,6 m, stáří 350 let a výška asi 45 m. V prosinci roku 2003 byla vyvrácena.

Acer – javor; z javorů si můžeme připomenout třeba Hatínský klen (*A. pseudoplatanus*), druhý nejsilnější památný j. v jižních Čechách s obvodem až 5,73 m. Padl při vichřici v květnu roku 2003. Klášterecký klen, který byl pokácen zcela nedávno (2020), rostl v Klášterci nad Orlicí na hřbitově. Obvod kmene dosáhl až kolem 5,5 m. Velmi zajímavý jedinec byl Javor v Chřiči. Jednalo se o j. mléč (*A. platanoides*) a kultivar 'Schwedleri'; je nápadný zejména zjara, kdy jeho rašící lesklé listy mají krásnou červenohnědou barvu, hezky kontrastující s právě rozkvétajícími květy. S obvodem kmene přes 4,2 m to byl jeden z nejsilnějších jedinců tohoto kultivaru. Vlivem silného větru přišel o značnou část koruny a to byl počátek jeho konce. Ochrana stromu byla zrušena v roce 2010. Velmi hezkým stromem byl také j. mléč u záměčku v Krči (Praha). S obvodem 3,54 m to byl v rámci druhu již dost robustní a esteticky cenný jedinec. J. babyka (*A. campestre*), který může také dorůst poměrně impozantní velikosti, na našem území bývala rovněž řada výjimečných exemplářů. Například již v roce 1940 zanikla velká babyka u Potštejna s obvodem kmene asi 3,75 m. Velký j. stříbrný (*A. saccharinum*) rostl v Řečkovících na Palackého náměstí; v roce 2021 z něho zbylo pouze torzo kmene. Obvod kmene byl asi 4,4 m. Další j. stejného druhu, Javor pod Zelenou Horou, rostl ve vsi Klášter u Nepomuku u hřiště. Kmen na obvodu dosáhl více než 5,2 m, byl však již dutý a vyhníly; v roce 2010 se vyvrátil.

Aesculus – jírovec; ze zaniklých j. maďalů (*Ae. hippocastanum*) můžeme připomenout jedinec rostoucí v zámeckém parku v Bystřici pod Hostýnem. Obvod kmene dosáhl obvodu velmi slušných 4,8 m; roku 1985 byl však pokácen jako suchý.

123 Ojedinělá solitéra – Votický javor (javor klen na Polském vrchu u Votic, červen 2014)

VI. Výjimečné dřeviny České republiky

Od kapitol o zaniklých dřevinách se ale konečně přesuneme ke stromům, které stále žijí, a které snad budeme moci navštěvovat i obdivovat ještě po dlouhou dobu. Výjimečnost a vzácnost dřevin ovšem můžeme posuzovat z mnoha hledisek, někdy značně subjektivních, pokud samozřejmě pomineme, že v podstatě každý strom vyobrazený v knize byl vybrán z nějakého konkrétního důvodu. Sledované dřeviny proto můžeme rozdělit na skupiny, které mohou podat představu, co zajímavého lze v dendroflóře na našem území spatřit, přičemž někteří uvedení jedinci spadají rovnou do dvou či dokonce více kategorií naráz:

- (a) solitérní dřeviny
- (b) bizarní jedinci
- (c) nejsilnější dřeviny (dle rodu, druhu, kultivaru)
- (d) nejkrásnější exempláře
- (e) nejvzácnější dřeviny
- (f) významné dřeviny hřbitovů a jejich okolí
- (g) dřeviny s nápadně zbarvenými listy, s nápadnými květy a plody
- (h) nejvyšší dřeviny
- (i) nejstarší dřeviny, problematika stáří dřevin
- (j) anketa Strom roku
- (k) dřeviny rostoucí na zvláště odlehlých místech
- (l) dřeviny na zajímavých místech
- (m) roční přírůstky dřevin

VI(a) Solitérní dřeviny

Mezi nejvzácnější (nejen) fotografické objekty patří dokonale urostlé solitérní stromy, tedy takové, které stojí odděleně od souvislých porostů, někdy zcela osamoceně v celém širokém okolí. Pro dřevinu není taková pozice nic

snadného – sice bývají tyto exempláře robustní, zocelené, dobře větvené, ale odolávají zcela samy a ze všech stran nejrozmanitějším nepříznivým vlivům. Proto jsou takové osamocené stromy, staré někdy i mnoho set let, vzácným úkazem. Dřeviny rostoucí jako solitéry mívají, zejména u některých druhů, vzhled výrazně odlišný než ty, které jsou součástí porostů; jsou nižší, malebnější, nezřídka zavětvené (téměř) k zemi, s pravidelnou korunou.

Je třeba ještě zmínit, že solitérní umístění – tato výsada anebo prokletí – nemusí mít v některých případech dlouhé trvání. Stejně, jako se strom v zápoji může velmi rychle stát solitérním (v dnešní době typicky z důvodu vykácení zničených monokulturních porostů, kdy na místě zůstane jediný strom odlišného druhu, často třeba buk, modřín), tak naopak solitérní dřevina postupně ztratí svoji osamocenost při opětovném zarůstání lokality. Vše závisí samozřejmě na způsobu a intenzitě nakládání s okolní krajinou a jejími porosty.

Acer – javor; u obce Tisová na Plzeňsku, vedle hřbitova, najdeme nádherně urostlý osamocený j. klen – Tisovský javor (*A. pseudoplatanus*). S výškou 19,5 m a obvodem kmene 4,29 m (2023) se jedná o robustní ukázkovou dřevinu zavětvenou až k zemi, navíc velmi hezky umístěnou v krajině na okraji rozlehlých polí. Krásný solitérní klen, byť roste nedaleko zástavby, je pravidelně větvený jedinec v obci Krajková. Není nijak výjimečně velký (výška 14,8 m a obvod kmene 2,98 m v roce 2021), ale zdaleka upoutá velmi hustou kulovitou korunou. Stejně tak je krásný a výrazný, zcela odlišně větvený a rovněž nepřilíš velký javor klen na Polském vrchu u Votic (obr. 123). Jeho výška je 13,8 m a obvod kmene 2,76 (2020). Velmi urostlou a esteticky hodnotnou solitérou je Rájovský javor – j. klen v lukách nedaleko obce Rájov poblíž Mariánských Lázní; roste asi 500 m od nejbližší silnice a daleko od větších souvislých porostů. V roce 2022 měl výšku 16 m a obvod kmene 5,26 m.

VI(h) Nejvyšší dřeviny

Nejvyšším stromem České republiky je s největší pravděpodobností exemplář douglasky tisolisté (*Pseudotsuga menziesii*), který je součástí lesního porostu a celé skupiny velmi vysokých douglasek u obce Vlastiboř (obr. 215). Tento strom měl v roce 2022 výšku přes 67 metrů; je to z velké míry způsobeno zejména umístěním, v chráněném místě na svahu údolí a v poměrně husté skupině, což je také příčinou, že zdejší douglasky, v řadě případů přesahující 60 m, jsou při své ojedinělé výšce poměrně útlé. Douglasky jako takové určitě nedosáhly v našich podmínkách svého výškového maxima a na specifických místech mohou dorůst ještě výše. Exempláře umístěné v méně hustých porostech, případně zčásti nebo až zcela osamoceně, pochopitelně takových výšek nedosahují a jsou o poznání robustnější, vysoké 35–42(–54) m (Konopiště, Americká zahrada, u arboreta Bukovina apod.)

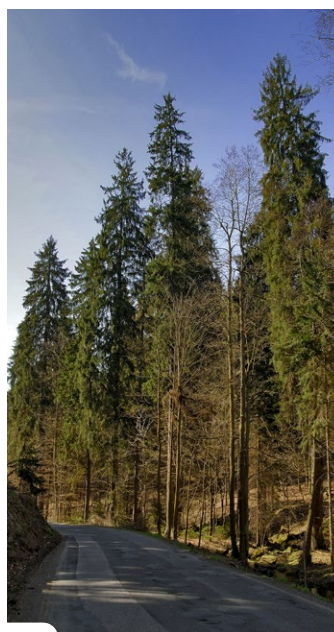
Výškově srovnatelné stromy jsou jedle, zejména jedle bělokorá (*Abies alba*) (obr. 212), památná jedle v Karlově Studánce dosahuje výšky asi 44 m, ale jedle bělokoré v porostech mohou být až přes 60 m vysoké. I další jedle cizokrajného původu dosahují velkých rozměrů. Jedle obrovská (*Abies grandis*) doroste bez potíží výšek přes 40 m, například strom v zámeckém parku Chlum u Třeboně je vysoký asi 50 m (2022). Nemalých výšek dosahují také jedle vznešené (*A. procera*), nápadné a elegantní stromy, které tu a tam spatříme v zámeckých parcích, ale i ve volné krajině (Kladská). U zámku Konopiště dosahují exempláře přes 36 m výšky a asi nejsilnější jedinci republiky na Kladské v západních Čechách dosahují 35–38 m.

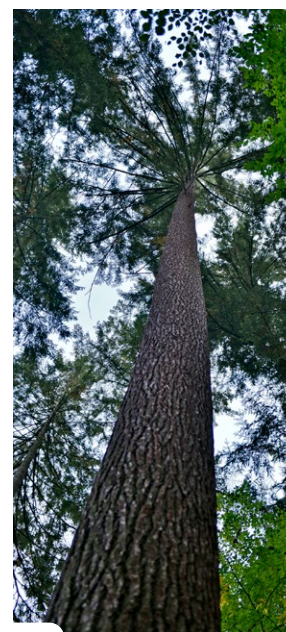
212 Vysoký jedinec *Abies alba* poblíž šumavského Špičáku (2022)

213 Modřínů dosahují někdy také značných výšek (exemplář u rozhledny Neštětická hora, 2013)

214 Skupina velmi vysokých smrků v údolí Kamenického potoka (2007)

215 Nejvyšší strom ČR, douglaska (*Pseudotsuga menziesii*) u Vlastiboře

Exotická a atraktivní dřevina sekvojovec obrovský (*Sequoiadendron giganteum*) se u nás úspěšně zabydlela a mohutné exempláře nalezneme na řadě lokalit. Od doby, kdy byla tato dřevina zavedena do kultury, narostly u nás značně vysoké exempláře. Stejně jako i jiné nadprůměrně vysoké dřeviny trpí však povětrnostními vlivy a nezřídka přišly o vrcholek. Nejvyšší jedinci jsou v Ratměřicích v zámeckém parku a dosahují výšky kolem 43 m (2022). Náš nejsilnější sekvojovec v Chabaních je vysoký pouze kolem 33 m právě proto, že byl v roce 1972 zasažen bleskem, ale v současné době není poškození díky dobré regeneraci téměř patrné.

Smrk ztepilý (*Picea abies*) patří také k vysokým dřevinám a na příznivých místech, stejně jako jiné jehličnany, může dorůst značných výšek, přičemž solitérní jedinci jsou robustní a podstatně nižší. Zaniklý Král Šumavy dosáhl výšky 57,2 m, srovnatelný a rovněž odumřelý Těptínský smrk u Kamenice ve středních Čechách dosáhl 58 metrů (obr. 214). I jiné mohutné smrky, dnes již neexistující, dorostly podobné výšky (50–57 m). Smrky, které zanikly již velmi dávno, dosáhly výšky rovněž do 57 m, přičemž Želnavský smrk údajně až 69 m. V současnosti nejsilnější smrk ČR, Sychravův smrk v západních Čechách, měří "pouze" 43 m. Skupina velmi vysokých a také dost mohutných smrků v údolí Kamenického potoka ve středních Čechách, jejíž součástí býval i zmíněný Těptínský smrk, dorůstá značných výšek, v rozmezí 48–55 m (obr. 202).

Velkých výšek mohou samozřejmě dorůst i modřínů (*Larix decidua*) (obr. 213), například Modřín u Hrabůvky v Moravském krasu dosáhl údajně výšky až 58 m. Ostatní námi navštívené měřené modřínů dosahovaly výšky 30–36 m, a to včetně tří nejsilnějších jedinců.

Nároky a použití dřevin

v krajině, městech i na zahradách

<i>Abies</i> (99)	<i>Corylus</i> (118)	<i>Koelreuteria</i> (133)	<i>Ptelea</i> (157)
<i>Acer</i> (102)	<i>Cryptomeria</i> (119)	<i>Larix</i> (133)	<i>Pterocarya</i> (157)
<i>Aesculus</i> (108)	<i>Cunninghamia</i> (120)	<i>Liquidambar</i> (134)	<i>Pyrus</i> (157)
<i>Ailanthus</i> (109)	× <i>Cupressocyparis</i> (120)	<i>Liriodendron</i> (135)	<i>Quercus</i> (158)
<i>Alnus</i> (110)	<i>Cupressus</i> (120)	<i>Maclura</i> (136)	<i>Robinia</i> (161)
<i>Aralia</i> (110)	<i>Elaeagnus</i> (121)	<i>Magnolia</i> (136)	<i>Salix</i> (161)
<i>Araucaria</i> (111)	<i>Fagus</i> (121)	<i>Malus</i> (136)	<i>Sequoiadendron</i> (162)
<i>Betula</i> (111)	<i>Ficus</i> (123)	<i>Metasequoia</i> (136)	× <i>Sorbopyrus</i> (163)
<i>Broussonetia</i> (113)	<i>Fraxinus</i> (123)	<i>Morus</i> (137)	<i>Sorbus</i> (163)
<i>Calocedrus</i> (113)	<i>Ginkgo</i> (124)	<i>Paulownia</i> (138)	<i>Styphnolobium</i> (164)
<i>Carpinus</i> (113)	<i>Gleditsia</i> (125)	<i>Phellodendron</i> (138)	<i>Taxodium</i> (165)
<i>Carya</i> (114)	<i>Gymnocladus</i> (126)	<i>Picea</i> (138)	<i>Taxus</i> (166)
<i>Castanea</i> (114)	<i>Hedera</i> (126)	<i>Pinus</i> (146)	<i>Thuja</i> (167)
<i>Catalpa</i> (115)	<i>Hydrangea</i> (127)	<i>Platanus</i> (151)	<i>Tilia</i> (169)
<i>Cedrus</i> (115)	<i>Chamaecyparis</i> (128)	<i>Platycladus</i> (152)	<i>Tsuga</i> (171)
<i>Celtis</i> (117)	<i>Ilex</i> (131)	<i>Populus</i> (152)	<i>Ulmus</i> (171)
<i>Cercidiphyllum</i> (117)	<i>Juglans</i> (131)	<i>Prunus</i> (153)	<i>Zelkova</i> (172)
<i>Cladrastis</i> (117)	<i>Juniperus</i> (132)	<i>Pseudolarix</i> (156)	
<i>Cornus</i> (117)	<i>Kalopanax</i> (132)	<i>Pseudotsuga</i> (156)	

240 Různé kultivary javoru dlanitolistého (*Acer palmatum*) ve skupině (Botanická zahrada Praha-Troja, květen 2006)

V této části se zaměříme na základní nároky a možné použití dřevin, přičemž vyjdeme z druhů a kultivarů, které jsou vyobrazeny na tabulích hlavní části této práce. Většina uvedených dřevin tvoří – byť po dlouhé době – mohutné jedince, půjde proto zejména o upozornění na možná úskalí výsadby s ohledem na konečné rozměry, avšak bez ambic ukázat vyčerpávající šíři rodů a druhů dřevin pěstovaných v naší vlasti.

Může se stát, že čtenáře osloví některé konkrétní dřeviny uvedené v knize a budou si je chtít pořídit, ať už na soukromé zahrady, anebo získají inspiraci pro výsadby na veřejná prostranství. Původní bohužel záměr – vysazení pěkného stromu – se tak může lehce stát Danajským darem budoucím generacím, které se pak budou potýkat s rozmanitými problémy vyplývajícími z přítomnosti takového velikána. Důležité je proto nejen upozornit na problémy při vysazení takových dřevin, ale rovněž ukázat k jednotlivým druhům i kultivarům možné alternativy. U těch nehrozí takové nebezpečí, že bude časem nutné přikročit k radikálnímu omezení nebo až vykáčení a to v době, kdy se jedná již o velké cenné dřeviny. I na zcela malé zahrady je totiž možné najít takové sorty, které nebudou na konkrétním místě ani po letech v kolizi s ostatními dřevinami nebo stavbami. Pokud by zájemce trval na určité rostlině (rod, druh, habituální typ), lze dokonce nezřídky vybrat rostliny výrazně menších rozměrů, avšak vzhledově podobné původnímu druhu. Zde je ale třeba připomenout, že sortiment kultivarů dřevin je velmi rozsáhlý, rok od roku podléhá změnám a dostupnost jednotlivých rostlin se tak může měnit. Výčet dřevin v této kapitole, zejména kultivarů, je třeba proto brát pouze jako ukázkou toho, jaké máme možnosti a jakým směrem se lze vydat při výběru dřeviny na nejrůznější místa.

Volba vhodného druhu či kultivaru se řídí zejména tím, kde a pro jaký účel má být dřevina použita. Sortiment vhodný pro různé typy stanovišť se tedy

může dost zásadně lišit. Při výsadbách do volné krajiny či do zahrad a parků nemusíme řešit celou řadu aspektů, které jsou naopak zásadní pro výsadbu do měst a zejména městských uličních stromořadí, tedy specifické podmínky městského prostředí jako takového. Z těchto důležitých vlivů, na které bychom neměli zapomenout při volbě dřevin do měst, můžeme jmenovat:

- a) zvýšenou teplotu
- b) reakce dřeviny na znečištění ovzduší
- c) zasolení a celkově zhoršená kvalita půdy včetně nadměrného zhutnění (vyplývající z vývoje lokality zásadně ovlivněné nikoliv přirozeným přírodním vývojem, ale dlouhodobým vlivem člověka)
- d) omezenou dostupnost srážkové vody
- e) lokálně nevhodný opad plodů a olistění
- f) možnou kolizi s inženýrskými sítěmi, budovami ale i provozem
- g) toleranci dřeviny k případnému nutnému řezu
- h) výmladnost poškozující zpevněné povrchy
- i) trnitost, jedovatost a alergenní působení dřeviny
- j) odolnost proti chorobám a škůdcům; ta může být v náročném městském prostředí dále oslabena

Podrobně se tomuto tématu věnují některé specializované publikace, jako například *Stromy pro sídla a krajinu* (Málek, Horáček, Kiesenbauer – Agriprint 2022). Pro sestavení této části byly využity, kromě výše uvedené publikace a internetových katalogů dřevin s aktuálně prodávanými kultivary, ještě tři katalogy Svazu školkařů České republiky: Katalog jehličin (seznam doporučených odrůd), Seznam doporučených odrůd rostlin a Dřeviny do malých zahrad. Z internetových zdrojů byla využita zejména www.dendrologie.cz. V neposlední řadě hrála při výběru svoji roli pravděpodobná dostupnost jednotli-

241 *Abies alba* 'Havel'
(Wojsławice, Polsko, 2016)

242 *Abies alba* 'Pendula'
(Kostelec nad Černými lesy, 2007)

243 *Abies procera* 'Blaue Hexe'
(Dendrologická zahrada, 2007)

244 *Abies nordmanniana* 'Golden Spreader'
(BZ Praha-Troja, 2007)

245 *Abies alba* 'Mladá Boleslav'
(Kamenice, 2023)

246 *Abies procera* 'Glauca Prostrata'
(Wojsławice, Polsko, 2016)

247 *Abies nordmanniana* 'Barabit's Compact'
(Kamenice, 2017)

vých kultivarů v našich školkách – zařadil jsem takové dřeviny, které jsem v naší vlasti osobně zakoupil. Opět však platí, že stejně jako u druhů, tak výčet kultivarů jednotlivých dřevin není a nemá být v žádném případě vyčerpávající; je to pouze referát o dřevinách, které mohou být v době vydání publikace na trhu a perspektivní pro výsadby do příslušných míst.

Závěrem je třeba zdůraznit, že v řadě případů byla pro uváděné rozměry dřevin využita data zjištěná přímo v terénu na sledovaných jedincích, nežádka největších měřených, mohou se tedy od údajů dostupných běžně v literatuře poněkud lišit. Je třeba rovněž počítat s tím, že u některých rostlin, zejména novějších kultivarů, ale také některých cizokrajných druhů, nejsou ještě konečné rozměry známy – rostliny se nepěstují tak dlouho, aby dosáhly maximální možné velikosti. Velké množství takových údajů ze starší literatury proto opravuje i tato práce v souladu s tím, jak časem dřeviny dorůstají, a je jisté, že úprava dat bude pokračovat i nadále. Jména dřevin jsem v některých případech úmyslně raději ponechal v jejich dlouhodobě zažitých podobě.

Abies – jedle

Mají rády vlhčí, hluboké a výživné půdy, přemokřené nebo suché půdy jsou nevhodné. Původní druhy jsou většinou vysoké stromy, které se hodí jen tam, kde mají dost prostoru, určitou výjimkou je j. španělská (*A. pinsapo*) či j. korejská (*A. koreana*); ty lze umístit i do zahrad s přihlédnutím k jejich rozměrům. Četné zakrslé kultivary jedlí jsou vhodné i pro nejmenší zahrady a skalky.

J. bělokorá (*A. alba*) patří mezi nejvyšší jehličnany, dorůstá více než 60 m. Na vláhu a její stejnoměrné zásobování jsou značně náročné, suchá stanoviště a znečištěné ovzduší netoleruje, stejně jako aplikaci posypové soli. Lesnicky pěstována. Občas se pěstuje pro ozdobu také ve větších parcích a krajinářských úpravách, hezké mohou být jako solitéry. Pro místa s nedostatkem prostoru se hodí její četné zakrslé kultivary. Jmenovat můžeme:

- ▶ 'Compacta' (hnízdovité rostliny asi 35 × 50 cm velké)
- ▶ 'Pendula' (převíslé, úzké rostliny do 10–15 m vysoké; obr. 242)
- ▶ 'Pyramidalis' (zprvu téměř sloupovité, pak úzce kuželovité, až 7 × 1,5 m)
- ▶ 'Spreading Star' (široce rozložitě, asi 1 × 2 m)
- ▶ 'Havel' (kompaktní zakrslé rostliny s tmavě zelenými jehlicemi; obr. 241) či ▶ 'Mladá Boleslav' (široce keřovité, pomalu rostoucí; jehlice svěže zelené; vhodná pro větší skalky; obr. 245).

J. obrovská (*A. grandis*; obr. 647) jsou velmi vysoké, v našich podmínkách přes 50 m při šířce pouze 10–15 m, rychle rostoucí, vhodné pro živnější vlhčí půdy, k imisím citlivé; je velmi ozdobná a působivá jako solitéra tam, kde může mít odpovídající prostor.

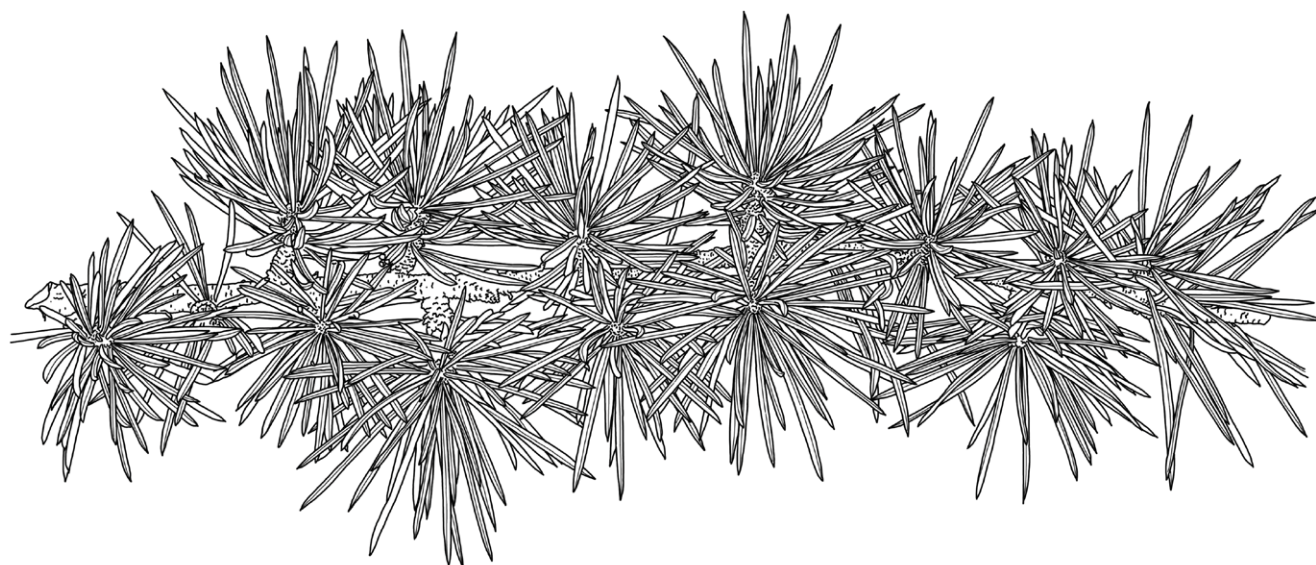
- ▶ 'Van Dedem's Dwarf' (pomalu rostoucí zakrslé jedle, kulovité až nepravidelné, 20leté asi 80 × 40 cm velké).

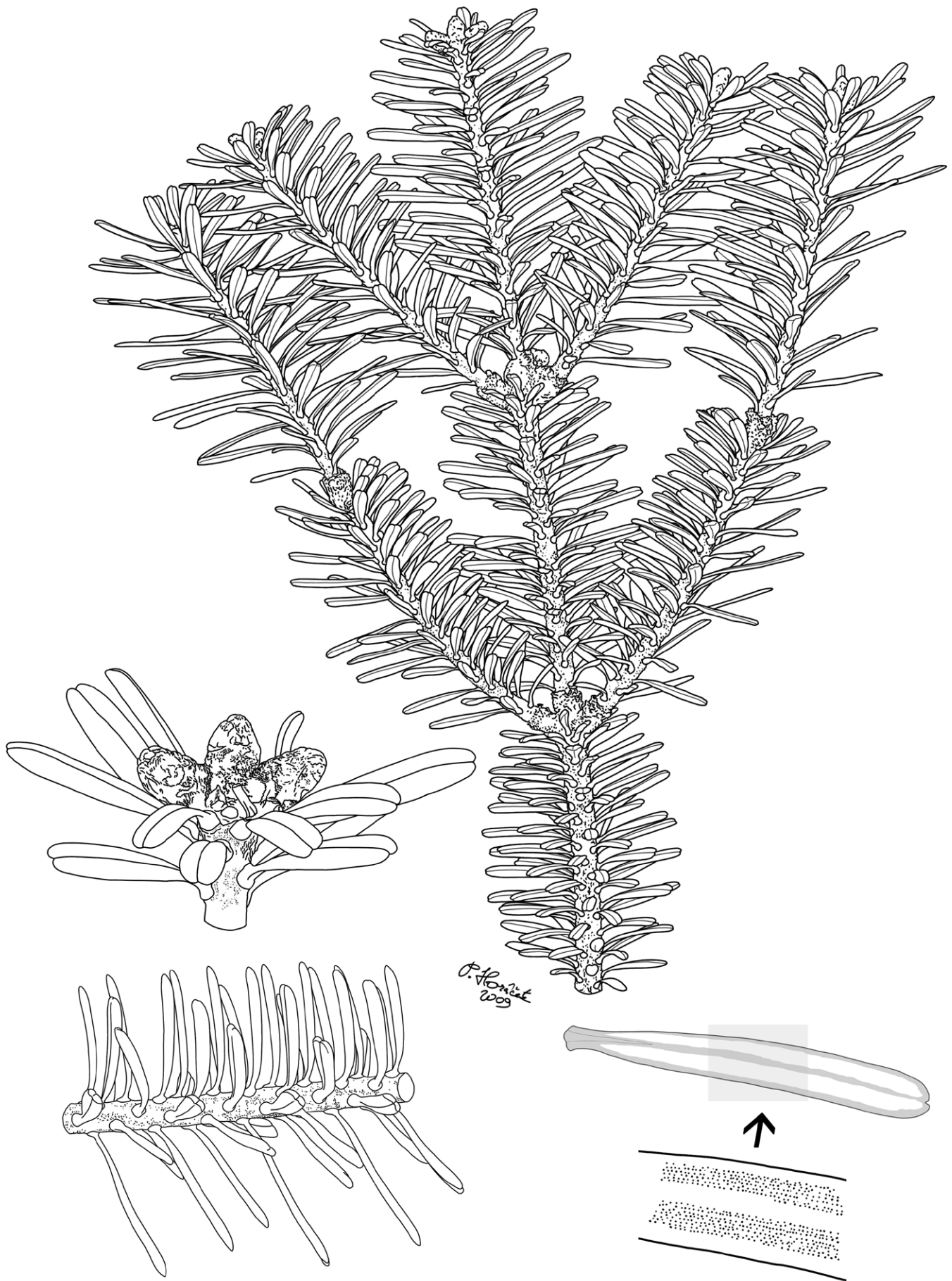
J. vznešená (*A. procera*; obr. 650) jsou velmi elegantní, rovněž dost mohutné stromy v našich podmínkách až přes 36 m vysoké a 10–13 m široké. Má ráda stanoviště slunné, na hlubokých, přiměřeně vlhkých a živných půdách. Je impozantní a zdaleka nápadnou solitérou nebo ji lze upotřebit ve volných skupinách. Díky stříbřité barvě poskytuje hezký kontrast s jinobarevnými dřevinami. Některé kultivary můžeme použít i na malých zahradách.

Perokresby

vybraných jehličnatých dřevin

- Abies concolor* 'Compacta' (176)
Abies concolor 'Hexe' (177)
Abies grandis (178)
Abies koreana (179)
Abies pinsapo (180)
Abies procera (181)
Araucaria araucana (182)
Calocedrus decurrens (183)
Cedrus atlantica (184)
Cedrus libani 'Comte de Dijon' (185)
Cedrus libani 'Sargentii' (186)
Cryptomeria japonica 'Elegans Viridis' (187)
× *Cupressocypris leylandii* 'Naylor's Blue' (188)
Cupressus sempervirens (189)
Chamaecyparis nootkatensis 'Argenteovariegata' (190)
Chamaecyparis pisifera 'Boulevard' (191)
Juniperus communis (192)
Larix decidua (193)
Metasequoia glyptostroboides (194)
Picea abies (195)
Picea abies 'Nidiformis' (196)
Picea breweriana (197)
Picea glauca 'Conica' (198)
Picea jezoensis (199)
Picea omorika (200)
Picea omorika 'Pendula Bruns' (201)
Picea orientalis (202)
Picea pungens (203)
Picea sitchensis (204)
Pinus jeffreyi (205)
Pinus monophylla 'Tioga Pass' (206)
Pinus nigra 'Nana' (207)
Pinus sylvestris (208)
Pinus strobus 'Radiata' (209)
Pseudotsuga menziesii (210)
Pseudotsuga menziesii var. *glauca* (211)
Pseudotsuga menziesii 'Holmstrup' (212)
Sciadopitys verticillata (213)
Sequoiadendron giganteum (214)
Taxus baccata (215)
Tsuga canadensis (216)
Tsuga mertensiana 'Glaucá' (217)

648 *Abies koreana*

Obrazové tabule

významných dřevin České republiky

- Abies nordmanniana* (237)
Abies procera (271†)
Acer campestre 'Compactum' (371)
Acer cappadocicum 'Aureum' (355)
Acer platanoides 'Dissectum' (304)
Acer pseudoplatanus (259, 365†)
Acer pseudoplatanus 'Atropurpureum' (318, 343)
Acer pseudoplatanus 'Variegatum' (235, 336)
Acer pseudoplatanus 'Worleei' (327)
Acer saccharinum (306)
Aesculus flava (241)
Aesculus hippocastanum (253, 262, 339, 350, 379)
Aesculus pavia (305)
Ailanthus altissima (319)
Alnus glutinosa (385)
Betula maximowicziana (277)
Carpinus betulus 'Fastigiata' (239, 360)
Carpinus betulus 'Pendula' (238)
Carya ovata (257)
Castanea sativa (345)
Corylus colurna (294, 378)
×Cupressocyparis leylandii (299)
Cupressus arizonica (227)
Fagus sylvatica (293, 376)
Fagus sylvatica 'Aspleniifolia' (254, 342)
Fagus sylvatica 'Aspleniifolia' ~ 'Laciniata' (251)
Fagus sylvatica 'Atropunicea' (317)
Fagus sylvatica f. *purpurea* (248, 308, 324, 338)
Fagus sylvatica 'Pendula' (273, 298)
Fagus sylvatica 'Purpurea Tricolor' (265)
Fagus sylvatica 'Tortuosa' (282)
Fraxinus excelsior 'Diversifolia' (225, 347)
Ginkgo biloba (250, 349)
Gymnocladus dioica (341)
Hedera helix (228)
- Chamaecyparis nootkatensis* (383)
Chamaecyparis nootkatensis 'Pendula' (270)
Chamaecyparis pisifera 'Plumosa' (266)
Juglans nigra (297)
Larix decidua (249, 276)
Larix kaempferi (301)
Larix ~ *×marschlinii* (261)
Liriodendron tulipifera (303)
Magnolia acuminata (283)
Metasequoia glyptostroboides (389)
Morus alba (247)
Phellodendron amurense (269)
Picea abies (256, 288)
Picea abies 'Cupressina' (295, 334)
Picea abies 'Pendula' (354)
Picea abies 'Virgata' (284)
Pinus cembra (230)
Pinus jeffreyi (307)
Pinus nigra (240, 252)
Pinus ponderosa (263)
Pinus strobus (255, 320, 326)
Pinus sylvestris (325, 368)
Platanus ×hispanica (289, 312, 331, 346, 352)
Platanus ×hispanica 'Suttneri' (315)
Platanus occidentalis (361, 380)
Platyclusus orientalis (382)
Populus alba (236)
Populus alba 'Nivea' (321)
Populus nigra (291)
Prunus serrulata 'Kanzan' (370)
Prunus subhirtella 'Pendula' (242)
Pseudolarix amabilis (244)
Pyrus communis (292)
Pyrus pyraeaster (333)
Quercus ~ *petraea* × *robur* (229)
- Quercus alba* (311)
Quercus frainetto (364†)
Quercus macranthera (222, 274)
Quercus macrocarpa (302)
Quercus palustris (245)
Quercus petraea (300)
Quercus petraea 'Purpurea' (314)
Quercus robur (221, 243, 268, 278, 329, 335, 337, 348, 353, 357, 363, 367)
Quercus robur 'Atropurpurea' (258)
Quercus robur 'Fastigiata' (267†, 323)
Quercus robur 'Pectinata' (234)
Quercus robur 'Strypmonde' (260)
Quercus rubra (358)
Quercus velutina (287)
Robinia pseudoacacia 'Amorphifolia' (369)
Salix alba (275)
Salix alba 'Tristis' (224†, 313, 366)
Sequoiadendron giganteum (279, 384)
Styphnolobium japonicum (375, 388)
Taxodium distichum (233)
Taxus baccata (374)
Thuja plicata (309)
Tilia cordata (226, 231, 246, 286, 316, 328, 344, 351, 356, 359, 387)
Tilia ×euchlora (280)
Tilia petiolaris (332)
Tilia platyphyllos (223, 232, 272, 285, 290, 296, 340, 362, 372, 377)
Tilia tomentosa (264)
Tilia ×vulgaris (381)
Tsuga canadensis (310, 330, 373)
Tsuga heterophylla (322)
Ulmus glabra (281†)
Zelkova serrata (386)

Štítek dřeviny

Možnosti pro toto umístění (místo výskytu):

Dřevina roste v arboretu/botanické zahradě

Dřevina roste v zámeckém parku/areálu hradu/areálu kláštera

Dřevina roste v intravilánu (sídlech - obcích/městech)

Dřevina roste v extravilánu (mimo sídla - obce/města)

Latinské jméno dřeviny; použití vlnovky:

Tilia tomentosa~*petiolaris* (přechodová forma)

Abies nordmanniana ~ *cephalonica* (nedourčený druh, možnosti)

Pinus ~ *jeffreyi* (pochybnosti při určení druhu/kultivaru)

Quercus ~ *petraea* × *robur* (možný mezidruhový kříženec)

České jméno (v případě památné dřeviny je doplněno pojmenování, např. Žižkův dub) a lokalita; v modrém políčku zkratka okresu či města Prahy

Výška dřeviny (m)

Šířka dřeviny (m)

Obvod kmene v udané výšce od země (m)

Nadmořská výška lokality (m n. m.)

Přírůstek na obvodu kmene, je-li údaj dostupný (v cm)

Možnosti pro toto umístění (typ kmene):

Dřevina v dolní části nevětvená

Dřevina větvená již nízko

Dřevina (téměř) od země vícekmenná, nebo s kmenem již rozděleným na části

Kmen v podstatné části svého objemu dutý

Kmen více či méně jednostranně otevřený

Kmen v měřené/výčetní výšce s výrazným poškozením (velká odlomená či odříznutá větev apod.) či anomálií (výrůstky, boule apod.)

Odkaz na přílohu se scany listů (strana a pozice na straně); příloha je přiložena ke každému dílu

GPS souřadnice

Mapa ČR s orientačním vyznačením polohy dřeviny

56b, 57a

50.1476344N, 14.3655694E

Quercus robur

dub letní (Žižkův dub)

Náměšť nad Oslavou

TR

Naměřené údaje (vlnovka = přibližná míra)

↑	↔	↻	▲	⊕
25	~15	3,65	368	18
6/2016	5/2019	7/2022	2012-22	

Datum měření (měsíc/rok), v případě přírůstku rozmezí let

a) 12. 6. 2017, b) 18. 9. 2021

Datum pořízení fotografií

Vítěz ankety Strom roku a příslušný rok vítězství

2009

Finalista ankety Strom roku a příslušný rok finále

2012

Prázdné místo - strom nebyl v době tvorby publikace nijak zvláště chráněn

Státem zvláště chráněný jedinec

Dřevina byla v době sestavování publikace zjištěna jako odumřelá

Výrazná solitéra

Dřevina v rámci rodu/druhu/kultivaru nadprůměrně mohutná

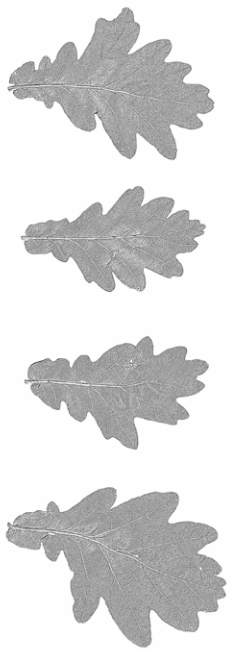
Dřevina v rámci rodu/druhu/kultivaru vzácná či velmi vzácná

Dřevina esteticky nadprůměrně hodnotná

a

b

8a | 49.7630208N, 14.5256339E

Quercus robur

dub letní (Dub u Tloskova)

Tloskov | BN

23,5	25	7,43	387	-
9/2015	9/2019	9/2015		

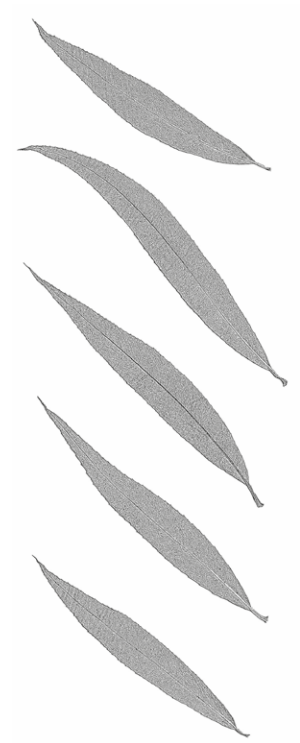
a) 27. 1. 2021, b) 21. 10. 2019, c) 7. 4. 2012

b

c

40b 50.0889497N, 14.4089914E

Salix alba 'Tristis'
vrba bílá

Vojanovy sady, Praha PHA

↑	↔	↻	↻	↻	↻	↻	↻	↻	↻
15,2	13	4,37	187	-	-	-	-	-	-
7/2020	4/2020	7/2020	7/2020	-	-	-	-	-	-

a) 11. 3. 2007, b) 29. 7. 2020, c) 14. 7. 2020

Seznamy, mapy, rejstřík

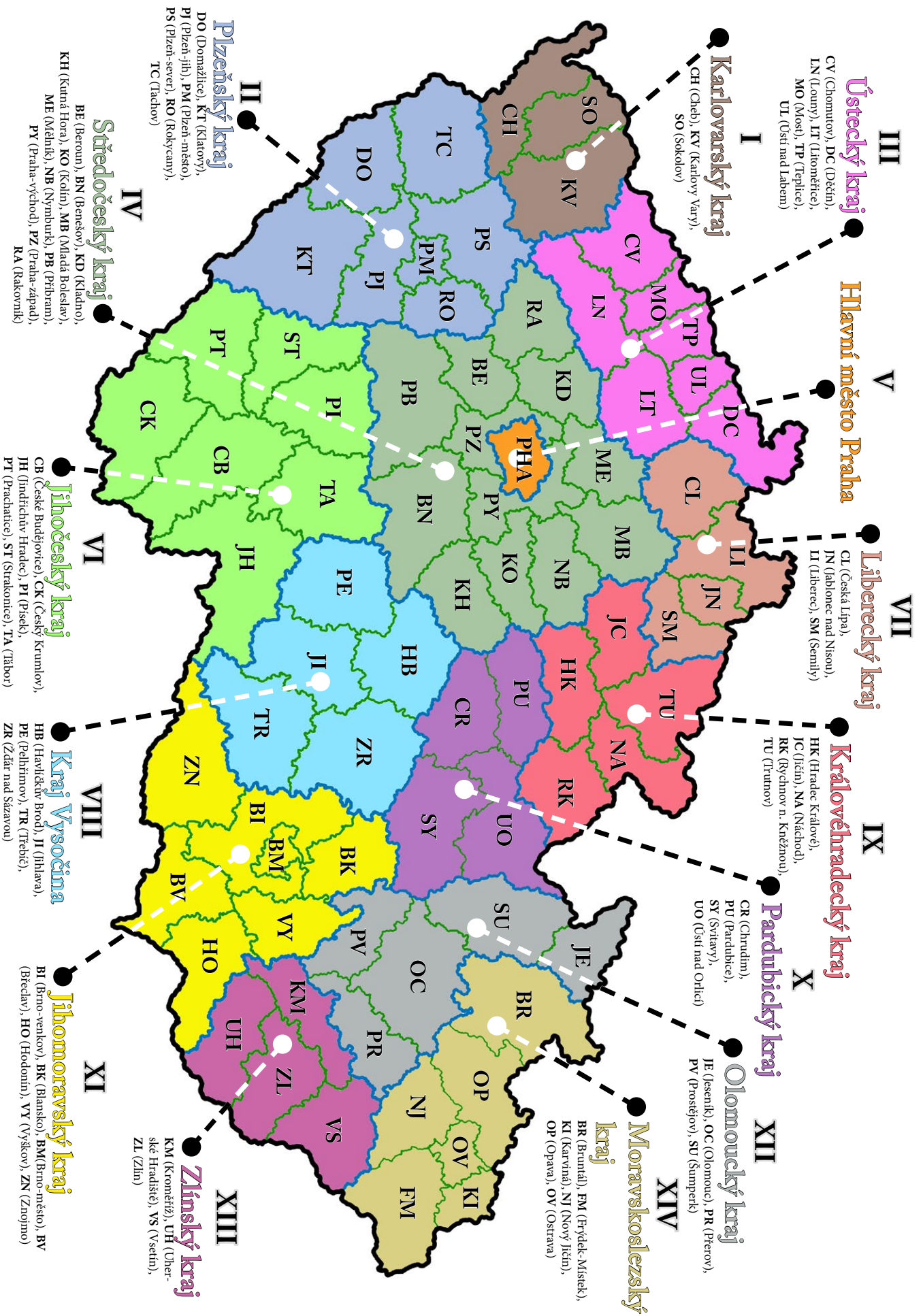
(pro 1. díl)

Mapa ČR – kraje a okresy	392
I. Seznam dřevin 1. dílu (seřazeno dle obvodu kmene)	393
II. Seznam dřevin 1. dílu (dle okresu)	395
III. Latinsko-český a česko-latinský seznam dřevin (pro 1. díl)	398
IV. Okresy ČR (vč. hl. m. Prahy), zkratky	405
s	
s	
s	

689 Novogotický templ a zároveň nejstarší rozhledna ČR (vystavěna 1793-96) v rozlehlém parku u zámku Krásný Dvůr (květen 2012)

Kraje a okresy ČR

I.

Seznam dřevin 1. dílu (dle obvodu kmene sestupně)

obvod	měj.	latinské jméno dřeviny	místo	okr.	str.
-11,51	2023	<i>Tilia platyphyllos</i>	Telecí	SY	296
~9,5	2019	<i>Tilia platyphyllos</i>	Popov (Jáchymov)	KV	372
9,39	2023	<i>Quercus robur</i>	Petrohrad	LN	348
-8,68	2021	<i>Tilia cordata</i>	Boseň	MB	351
-8,43	2020	<i>Tilia platyphyllos</i>	Horní Luby	CH	362
7,82	2019	<i>Tilia platyphyllos</i>	Bludov	SU	223
7,58	2021	<i>Quercus robur</i>	Tuchořice	LN	329
7,43	2015	<i>Quercus robur</i>	Tloskov	BN	221
~7,4	2023	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Rašovka	LI	259
~7,2	2023	<i>Tilia cordata</i>	Místo	CV	387
7,1	2023	<i>Tilia platyphyllos</i>	Březnice	PB	232
-7	2015	<i>Alnus glutinosa</i>	Blatná	ST	385
6,9	2017	<i>Castanea sativa</i>	Loučeň	NB	345
6,83	2021	<i>Tilia cordata</i>	Modřejovice	RA	356
-6,81	2023	<i>Tilia cordata</i>	Lesná	TC	226
6,79	2021	<i>Quercus robur</i>	Všetaty/Rakovník	RA	278
6,75	2020	<i>Tilia platyphyllos</i>	Pavlovice	CL	290
6,67	2020	<i>Quercus robur</i>	Kladruby/Pozorka	TC	243
-6,65	2023	<i>Platanus × hispanica</i>	Kláštepec nad Ohří	CV	312
6,56	2023	<i>Populus alba</i>	Horní Branná	SM	236
6,53	2022	<i>Sequoiadendron giganteum</i>	Chabaně	UH	279
6,5	2020	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropinacea'	Červené Pečky	KO	317
6,5	2021	<i>Tilia platyphyllos</i>	Třešň	JL	340
-6,36	2022	<i>Tilia tomentosa</i>	Ratibořice	NA	264
6,21	2019	<i>Tilia cordata</i>	Loučná nad Desnou	SU	344
6,18	2021	<i>Quercus robur</i>	Blatná	ST	268
6,12	2020	<i>Platanus × hispanica</i>	Choltice	PU	331
6,07	2020	<i>Tilia cordata</i>	Doudleby nad Orlicí	RK	231
6,03	2020	<i>Tilia platyphyllos</i>	Staré Vyklatice	PE	285
-5,95	2019	<i>Quercus robur</i>	Korákov	CB	363
5,95	2020	<i>Tilia cordata</i>	Košetice	PE	328
5,88	2021	<i>Tilia platyphyllos</i>	Jistebsko	JN	377
-5,87	2022	<i>Fagus sylvatica</i> f. <i>purpurea</i>	Čechy pod Kosířem	PV	248
5,85	2019	<i>Fagus sylvatica</i>	Dětiřchovec	LI	376
~5,8	2013	<i>Tilia platyphyllos</i>	Bratříkov	JN	272
~5,8	2023	<i>Tilia cordata</i>	Zelená	CV	286
5,77	2019	<i>Quercus frainetto</i> (†)	Sychrov	LI	364
5,66	2023	<i>Populus nigra</i>	Dobřejovice	PY	291
5,6	2019	<i>Salix alba</i>	Ledčice	ME	275
-5,55	2021	<i>Larix decidua</i>	Petrovice	UL	276
5,52	2020	<i>Populus alba</i> 'Nivea'	Červené Pečky	KO	321
5,48	2020	<i>Fagus sylvatica</i>	Lázeň	KT	293
5,38	2020	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	Jizerní Vteln	MB	366
5,34	2020	<i>Platanus occidentalis</i>	Kostelec nad Orlicí	RK	361

obvod	měj.	latinské jméno dřeviny	místo	okr.	str.
5,33	2022	<i>Styphnolobium japonicum</i>	Židlochovice	BI	375
5,3	2020	<i>Tilia × vulgaris</i>	Dubany	PU	381
5,2	2020	<i>Tilia cordata</i>	Dětiřchov/Mýtinka	JE	316
5,2	2022	<i>Sequoiadendron giganteum</i>	Sychrov	LI	384
5,11	2023	<i>Platanus × hispanica</i>	Kampa, Praha	PHA	289
5,05	2017	<i>Quercus robur</i>	Křinec	NB	353
4,93	2019	<i>Quercus rubra</i>	Vrchlabí	TU	358
4,91	2020	<i>Quercus robur</i>	Přáslavice, hřbitov	SM	335
4,9	2022	<i>Platanus × hispanica</i>	Třebovice	OV	352
4,88	2020	<i>Quercus robur</i>	Přáslavice, hřbitov	SM	367
4,76	2017	<i>Salix alba</i> 'Tristis' (†)	Dubá	CL	224
4,76	2019	<i>Tilia cordata</i>	Záměl (u Poštějny)	RK	246
4,72	2022	<i>Platanus × hispanica</i> 'Suttneri'	Sokolnice	BI	315
4,68	2022	<i>Quercus robur</i>	Kamenice	PY	357
4,63	2012	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata' (†)	Konopiště	BN	267
4,63	2022	<i>Fagus sylvatica</i> f. <i>purpurea</i>	Sychrov	LI	324
4,58	2019	<i>Platanus × hispanica</i>	Bludov	SU	346
4,51	2017	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Nechyba	BN	379
4,5	2012	<i>Acer pseudoplatanus</i> (†)	Kláštepec nad Ohří	CV	365
4,47	2020	<i>Acer saccharinum</i>	Kostelec nad Orlicí	RK	306
4,41	2022	<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Variegatum'	Mariánské Lázně	CH	235
4,4	2019	<i>Fagus sylvatica</i> 'Asplenifolia' ~ 'Laciniata'	Vrchotovy Janovice	BN	251
4,39	2023	<i>Quercus robur</i>	Potštejn	RK	337
4,37	2020	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	Vojanovy sady, Praha	PHA	313
4,33	2021	<i>Pinus nigra</i>	Lány	KD	252
4,31	2020	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Bor (Tachov)	TC	262
4,27	2019	<i>Quercus petraea</i>	Malá Víska	BE	300
4,24	2023	<i>Quercus macranthera</i>	Kláštepec nad Ohří	CV	222
4,12	2023	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Březnice	PB	253
4,12	2022	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Odlochovice	BN	350
4,11	2020	<i>Ulmus glabra</i> (†)	Stará Ovcárna	SO	281
4,07	2017	<i>Pinus nigra</i>	Mnichovo Hradiště	MB	240
4,06	2019	<i>Tilia petiolaris</i>	Velké Březno	UL	332
4	2019	<i>Tilia cordata</i>	Libáň	JC	359
3,95	2021	<i>Platanus occidentalis</i>	Podz. zahr., Kroměříž	KM	380
3,93	2021	<i>Larix decidua</i>	Třešň	JL	249
~3,89	2020	<i>Pyrus communis</i>	Požořice	BI	292
3,87	2023	<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Atropurpureum'	Zbraslav	PHA	343
3,84	2017	<i>Ginkgo biloba</i>	Lysice	BK	349
3,83	2019	<i>Quercus ~ petraea × robur</i>	Vráž	PI	229
3,82	2022	<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Variegatum'	Konopiště	BN	336
3,8	2020	<i>Pinus strobus</i>	Heřmanův Městec	CR	255
3,77	2022	<i>Corylus colurna</i>	Vidím	ME	294
3,77	2022	<i>Acer platanoides</i> 'Dissectum'	Libochovice	LT	304

obvod	měř.	latinské jméno dřeviny	místo	okr.	str.
3,77	2020	<i>Taxus baccata</i>	Česká Kamenice	DC	374
3,75	2020	<i>Styphnolobium japonicum</i>	Havlíčkovy sady, Praha	PHA	388
3,74	2020	<i>Fagus sylvatica</i> f. <i>purpurea</i>	Andělská Hora/Bruntál	BR	308
3,72	2023	<i>Quercus velutina</i>	Průhonice, park	PZ	287
3,72	2023	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Želiv	PE	339
3,68	2020	<i>Pyrus pyraeaster</i>	Bratrušov	SU	333
3,61	2021	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata'	Královská obora, Praha	PHA	323
3,6	2023	<i>Picea abies</i>	Kamenický potok	PY	288
3,47	2019	<i>Pinus strobus</i>	Velké Březno	UL	320
3,47	2022	<i>Pinus strobus</i>	Dolní Lukavice	PJ	326
3,46	2021	<i>Abies procera</i> (†)	Moravec	ZR	271
3,4	2023	<i>Fagus sylvatica</i> 'Pendula'	Chyše	KV	298
3,36	2021	<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Worleei'	Kláštepec nad Ohří	CV	327
3,35	2020	<i>Fagus sylvatica</i> 'Aspleniifolia'	Křinec	NB	254
3,32	2022	<i>Fagus sylvatica</i> 'Pendula'	Libochovice	LT	273
3,28	2019	<i>Corylus colurna</i>	ÚNZ Bohnice, Praha	PHA	378
3,26	2023	<i>Fagus sylvatica</i> f. <i>purpurea</i>	Chýnov	TA	338
3,25	2021	<i>Juglans nigra</i>	Ul. Školní, Kadaň	CV	297
3,25	2022	<i>Robinia pseudoacacia</i> 'Amorphifolia'	Konopiště	BN	369
3,23	2021	<i>Gymnocladus dioica</i>	Lysá nad Labem	NB	341
3,2	2022	<i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea Tricolor'	Konopiště	BN	265
3,2	2021	<i>Ailanthus altissima</i>	Ul. Tábořská, Praha	PHA	319
3,17	2019	<i>Picea abies</i>	Vrchotovy Janovice	BN	256
3,14	2019	<i>Zelkova serrata</i>	Bludov	SU	386
3,12	2020	<i>Thuja plicata</i>	Březina	RO	309
3,1	2020	<i>Pinus sylvestris</i>	Svídnice	RK	325
3,05	2021	<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	Opočno	RK	389
3	2023	<i>Quercus palustris</i>	Průhonice, park	PZ	245
3	2021	<i>Quercus robur</i> 'Strypmonde'	Loučeň	NB	260
2,96	2019	<i>Quercus macrocarpa</i>	Karlovo náměstí, Praha	PHA	302
2,93	2019	<i>Taxodium distichum</i>	Královská obora, Praha	PHA	233
2,93	2022	× <i>Cupressocyparis leylandii</i>	BZ Praha-Troja	PHA	299
2,85	2020	<i>Tsuga heterophylla</i>	Kladská	CH	322
2,83	2020	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Diversifolia'	Březina	RO	225
2,8	2023	<i>Tilia ×euchlora</i>	Průhonice, park	PZ	280
2,79	2022	<i>Tsuga canadensis</i>	Teplá, klášter	CH	310
2,77	2019	<i>Ginkgo biloba</i>	Dobříš	PB	250
2,75	2020	<i>Larix kaempferi</i>	Heřmanovice	BR	301
2,72	2019	<i>Chamaecyparis pisifera</i> 'Plumosa'	Potštejn	RK	266
2,68	2021	<i>Liriodendron tulipifera</i>	Kostelec nad Orlicí	RK	303
2,65	2022	<i>Larix ~×marschlinsii</i>	Chlum u Třeboně	JH	261
2,61	2020	<i>Tsuga canadensis</i>	Jaroměřice n. Rokytinou	TR	330
2,58	2022	<i>Acer campestre</i> 'Compactum'	Konopiště	BN	371
2,56	2019	<i>Acer cappadocicum</i> 'Aureum'	Průhonice, park	PZ	355
2,52	2022	<i>Tsuga canadensis</i>	Ratibořice	NA	373

obvod	měř.	latinské jméno dřeviny	místo	okr.	str.
2,5	2022	<i>Carpinus betulus</i> 'Fastigiata'	Jablunkov, arboretum	FM	360
2,46	2022	<i>Pinus jeffreyi</i>	Sychrov	LI	307
2,41	2019	<i>Magnolia acuminata</i>	Červený Hrádek	CV	283
2,4	2020	<i>Quercus alba</i>	Havlíčkovy sady, Praha	PHA	311
2,26	2019	<i>Pinus ponderosa</i>	Hluboká nad Vltavou	CB	263
2,23	2023	<i>Platycladus orientalis</i>	Zubrnice	UL	382
2,15	2022	<i>Carpinus betulus</i> 'Pendula'	Mariánské Lázně	CH	238
2,1	2022	<i>Chamaecyparis nootkatensis</i>	Kámen	PE	383
2,05	2023	<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Atropurpureum'	Valeč	KV	318
2,04	2020	<i>Pinus sylvestris</i>	silnice Pecka–Kal	JC	368
2,03	2022	<i>Chamaecyparis nootkatensis</i> 'Pendula'	Hořovice	BE	270
1,97	2023	<i>Pinus cembra</i>	Valeč	KV	230
1,97	2019	<i>Abies nordmanniana</i>	Vráž	PI	237
1,97	2022	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Diversifolia'	Libochovice	LT	347
1,96	2022	<i>Aesculus pavia</i>	Lány	KD	305
1,92	2019	<i>Carya ovata</i>	Hluboká nad Vltavou	CB	257
1,9	2020	<i>Prunus serrulata</i> 'Kanzan'	BZ Praha-Troja	PHA	370
1,89	2022	<i>Phellodendron amurense</i>	Libochovice	LT	269
1,85	2021	<i>Aesculus flava</i>	Doksany	LT	241
1,85	2021	<i>Quercus petraea</i> 'Purpurea'	Královská obora, Praha	PHA	314
1,85	2023	<i>Betula maximowicziana</i>	Kláštepec nad Ohří	CV	277
1,7	2021	<i>Quercus robur</i> 'Atropurpurea'	Kostelec nad Orlicí	RK	258
1,68	2022	<i>Quercus robur</i> 'Pectinata'	Čechy pod Kosřem	PV	234
1,67	2019	<i>Picea abies</i> 'Cupressina'	Karlova Studánka	BR	295
1,67	2021	<i>Picea abies</i> 'Cupressina'	Telč	JL	334
1,67	2023	<i>Pseudolarix amabilis</i>	Kláštepec nad Ohří	CV	244
1,59	2022	<i>Cupressus arizonica</i>	BZ Praha-Troja	PHA	227
1,57	2023	<i>Picea abies</i> 'Virgata'	Tuchlovice	KD	284
1,53	2019	<i>Carpinus betulus</i> 'Fastigiata'	Veltrusy	ME	239
1,5	2021	<i>Fagus sylvatica</i> 'Tortuosa'	Dendrologická zahrada	PZ	282
1,44	2019	<i>Prunus subhirtella</i> 'Pendula'	ÚNZ Bohnice, Praha	PHA	242
~1,25	2019	<i>Hedera helix</i>	Prachatice	PT	228
1,07	2019	<i>Picea abies</i> 'Pendula'	Rychnov nad Kněžnou	RK	354
neměř.	–	<i>Morus alba</i>	Zlatá Koruna	CK	247
neměř.	–	<i>Quercus macranthera</i>	Sychrov	LI	274
neměř.	–	<i>Fagus sylvatica</i> 'Aspleniifolia'	Sychrov	LI	342